

ششم مهر روز جهانی هاری

بیماری هاری یکی از مهم‌ترین بیماری‌های مشترک بین انسان و حیوان است که در خیلی از مناطق جهان شایع بوده و در ایران نیز یک اولویت مهم به شمار می‌آید. با وجود این که در ایران میلیاردها ریال جهت درمان پیشگیری از هاری هزینه می‌شود متأسفانه سالانه نزدیک به ده مورد مرگ غم‌انگیز و وحشتناک اری را تجربه می‌نمایند. بیماری هاری در تمام نقاط جهان به جز استرالیا و قطب جنوب دیده می‌شود.

میزان کشندگی بالای (۱۰۰٪) به طوری که پس از ظهور علائم بالینی چه در انسان و چه در حیوان، قابل درمان نبوده و بیمار محکوم به مرگ خواهد بود. نجات بیمار از مرگ بعثت هاری تا زمانی است که حیوان گزیدگی واقع شده ولی هنوز علائم بیماری ظاهر نشده است و به همین دلیل اهمیت آشنایی با بیماری و پیشگیری مشخص می‌شود.

عامل بیماری و راه‌های شایع سرایت بیماری هاری به حیوان و انسان

عامل هاری، ویروسی از گروه RNA ویروس‌ها می‌باشد که معمولاً در بزاق حیوانات مبتلا وجود دارد. این ویروس تمایل به درگیری سیستم عصبی مرکزی دارد.

راه‌های شایع انتقال به طرق زیر می‌باشد:

- گاز گرفتن: اصلی‌ترین راه سرایت بیماری، گازگرفتن به وسیله حیوان مبتلا است.
- پنجه کشیدن: پنجه آغشته به بزاق حاوی ویروس به ویژه در گربه و گربه‌سانان که عادت به لیس زدن پنجه‌های خود دارند نیز ایجاد بیماری می‌کند.
- از پوست سالم احتمال وجود ویروس به بدن وجود ندارد و در صورت داشتن زخم یا خراش در پوست با لیسیدن و تماس بزاق با زخم احتمال ابتلا وجود دارد.
- حیوان‌های به ظاهر سالم که در اواخر دوره نهفتگی بیماری هستند و هنوز علائم بالینی هاری در آن‌ها ظاهر نشده است، از طریق لیسیدن لب، چشم و بینی افراد و کودکانی که با آن‌ها بازی می‌کنند بیماری هاری را انتقال می‌دهند.
- ویروس هاری بسیار حساس است و در مقابل نور و خشکی به سرعت از بین می‌رود؛ لذا هاری از طریق وسایل آلوده بندرت منتقل می‌شود.

درمان موارد مبتلا به هاری :

- درمان مؤثر برای موارد مبتلا به هاری وجود ندارد. علی‌رغم مراقبت‌های شدید و عالی، میزان کشندگی هاری ۱۰۰٪ است و بیماران طی چند روز تا چند هفته پس از شروع بیماری فوت می‌کنند.
- درمان پیشگیری هاری، به منظور جلوگیری از ورود ویروس به سیستم اعصاب مرکزی که منجر به مرگ می‌شود انجام می‌گیرد. این اقدامات به ترتیب عبارتند از:

- شستشوی محل گزیدگی بلافاصله با آب و فراوان و ضدعفونی با بتادین
- تزریق واکسن هاری مؤثر بر اساس معیارهای سازمان جهانی بهداشت*
- استفاده از سرم ایمونوگلوبولین هاری در صورتی که نیاز باشد.
- درمان و پیشگیری مؤثر بلافاصله پس از وقوع مواجهه می‌تواند از بروز علائم بالینی و مرگ ممانعت کند.

درمان موضعی زخم :

بایستی بیمار کاملاً معاینه شده و همه زخم‌ها شناسایی گردد؛ مشاهده شده گاهی بی‌توجهی به خراشیدگی‌ها و زخم‌های کوچک ممکن است موجب ابتلا به هاری گردد. درمان زخم شامل کمک‌های اولیه ای است که درمورد زخم‌ها صورت می‌گیرد. شست و شو به مدت ۱۵ الی ۲۰ دقیقه برای هر زخم انجام شود که شامل شستشو با آب (حتی الامکان ولرم) و صابون یا سایر شوینده‌ها و مقدار زیادی آب پرفشار می‌باشد. سپس با پویدین آبودین (بتادین) و یا سایر ترکیباتی که بتواند ویروس را از بین ببرد، زخم‌ها ضد عفونی می‌شوند. قابل توجه اینکه هر زخم بایستی حداقل ۱۵ دقیقه شسته شود. موارد مبتلا به هاری به دلیل عدم توجه کافی به شستشوی کامل همه زخم‌ها گزارش شده و بخصوص به زخم‌های کوچک و سایر مناطق باید توجه ویژه شود.^۱

پس از مواجهه :

- در همه افرادی که به هر نحو مورد گزش حیوانات خونگرم اعلام شده از طرف وزارت بهداشت قرار می‌گیرند و توسط آن‌ها مجروح می‌شوند، پس از شستشو با آب و صابون به مدت حداقل ۱۵ دقیقه، بایستی واکسیناسیون ضد هاری شروع شود که خود به دو شکل ۵ نوبتی و ۳ نوبتی انجام می‌شود.
- برای افرادی که توسط حیوان مهاجم مثبت از نظر هاری و یا حیوانی که متواری شده باشد و یا توسط سگ یا گربه‌ای که تا پس از گاز گرفتگی از بین برود و یا علائم هاری را نشان دهد بایستی در ۵ نوبت در روزهای ۰-۳-۷-۱۴-۲۸ بایستی واکسن تزریق شود.
- برای افرادی که توسط حیوان مهاجمی که از نظر هاری منفی بوده و یا سگ و گربه‌ای که تا ده روز بعد از گاز گرفتن سالم مانده سه نوبت واکسن در روزهای ۰-۳-۷ بایستی تزریق گردد.
- واکسیناسیون به منظور ایمن‌سازی افرادی که در معرض خطر بیشتر برای ابتلاء به هاری قرار دارند، در روزهای ۰-۷-۲۱ و یا ۰-۲۸ انجام می‌شود.
- در افراد واکسینه شده قبلی، در صورت گزش باید ۲ دوز واکسن در روزهای صفر و ۳ تزریق گردد.

* واکسیناسیون هاری : (مطابق صفحه ۸۹ برنامه و راهنمای ایمن سازی مصوبه کمیته کشوری ایمن سازی ۱۳۹۴)

- این افراد شامل دامپزشکان، تکنیسین‌ها و کارکنان‌های دامپزشکی، کارکنان و بازرسان گوشت در کشتارگاه‌ها، شکارچیان، شکاربانان حفاظت محیط زیست، کارکنان آتش‌نشانی، کارکنان باغ وحش و پرسنل
- مسئول‌های مراکز بهداشت و کارکنان آزمایشگاه‌هایی که با ویروس‌های سر و کار دارد و دانشجویان
- رده‌های مختلف دامپزشکی می‌باشند. دز یادآور واکسن لازم است هر ۵ سال تکرار گردد.
- تزریق واکسن در بزرگسالان در ناحیه دلتوئید و در کودکان در ناحیه قدامی خارجی ران صورت می‌گیرد.

سرم ضد هاری:

- سرم ضد هاری که در حال حاضر مورد استفاده قرار می‌گیرد و از پلاسمای انسانی تهیه شده و هیچ نوع مخاطره‌ای ندارد و احتیاج به تست نیست.
- مقدار آن حداقل ۲۰ واحد به ازای هر کیلوگرم وزن باشد و تا آنجا که ممکن است فقط در اطراف زخم تزریق می‌شود.
- تزریق واکسن و سرم در یک عضله نباید انجام شود.

در چه مواردی علاوه بر واکسن، سرم نیز مورد نیاز می‌باشد:

- گزیدگی و خراشیدگی منفرد و یا متعدد عمیق پوستی،
- لیسیدن پوست آسیب دیده، آلوده شدن غشاهای مخاطی با بزاق حیوان مشکوک
- هر نوع مواجهه با خفاش شامل ورود به غار دارای خفاش و یا گزش یا خراشیدگی با خفاش و ...

تذکر مهم: کلیه موارد حیوان گزیدگی چه اهلی و چه وحشی را باید هار تلقی نمود و بیمار را باید فوری تحت اقدام‌های پیشگیری قرار داد. این موضوع به قدری اهمیت دارد که اگر حیوان گزنده مثل سگ دارای قلاده و واکسیناسیون کامل نیز باشد، بایست اقدام‌های پیشگیری و درمان را برای فرد سریع انجام داد، یعنی داشتن سابقه واکسیناسیون حیوان مانعی برای انجام واکسیناسیون فرد نیست.

موارد مهم پیشگیری از هاری:

- ندادن غذا و نزدیک نشدن به حیوانات وحشی و حفظ حریم حیوان با انسان
- پیشگیری از حیوان گزیدگی (نخندیدن، نگاه نکردن به چشم سگ، فرار نکردن و جیغ نزدن، لمس نکردن حیوان)
- واکسیناسیون حیوان خانگی
- دور نگه داشتن حیوان خانگی از حیوان وحشی و بدون صاحب
- جمع آوری سگ‌های بدون صاحب جهت عقیم سازی و واکسیناسیون
- نریختن باقیمانده غذاها در اماکن عمومی